

ΙΑΤΡΙΚΗ ΤΣΑΝΤΑ ΕΝ ΕΛΑΤΕΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΟΥ ΜΕΣΟΠΟΛΕΜΟΥ

Γράφει ο Παν. Γεωρ. Δημάκης, Υπεύθυνος Ιστορικού Αρχείου Δήμου Αμφικλείας Ελατείας • Email: pgdimakis@gmail.com

Τα μικρά, χρηστικά αντικείμενα, πού μία ομάδα επιστημονική, όπως οι Γιατροί, χρησιμοποιούσε στην καθημερινή της πρακτική, από τις αρχές, του προηγούμενου αιώνα, δεν είναι, απλά φθαρτά σύνεργα, για να απορρίπτονται άκριτα, αφού σέρνουν μαζί τους, προσωπικές αναμνήσεις, τών κατόχων και αφηγούνται, συναρπαστικές, ευτράπελες ή τραγικές, βεβαίως πολύτιμες, μαζί με τήν τότε, τεχνολογία, πού η εκπληκτική πρόοδος, στα πεδία αυτά, τής Ιατρικής επιστήμης, έφερε απίστευτες ανατροπές, βελτιώσεις και αλλαγές, πού καλπάζουν ταχύτερα, από τον Χρόνο.

Η νοσταλγική όμως, ανάμνηση, τών αφοσιωμένων αυτών προσκόπων τής Υγείας, πού έδρασαν και έζησαν μακριά, από τις πόλεις, σε περικλειστές, κωμοπόλεις, τις οποίες ποτέ δεν εγκατέλειψαν, αλλά στάθηκαν δίπλα στα αγροτικά, ποιμενικά, νοικοκυριά, αξίζουσα, μέσα από σύνεργα, αφηγήματα και αντικείμενα χρηστικά και χρήσιμα, πού σχηματοποιούν, τήν αφόρητη αλλά πάλλουσα καθημερινότητα, τών επαρχιακών πόλεων και πολισιμάτων.

Έτσι ανοίγει, μία α παρατηρητική θυρίδα, στο παρελθόν, για να γνωρίσουμε λίγα πράγματα τής ζωής των, μέσα από αντικείμενα, πού ομιλούν, για τις νόσους τής εποχής, αλλά και άλλα γεγονότα, πού έχουν αποθησαυριστεί, στην μνήμη και στις διηγήσεις, τών επιγόνων.

Είναι απίστευτο πόσα λίγα, ελάχιστα ιατρικά εργαλεία και σύνεργα, δεν πετάχτηκαν ως μη ώφειλε, από τούς επιγόνους, ώστε να χρειαστεί, μακρά και εργώδης προσπάθεια, να περισυλλεγούν και να αρχειοθετηθούν. Ένα από αυτά είναι και η ιατρική τσάντα τού Ιατρού Κων. Νικοπούλου, φωτο 1, πού χρειάστηκε, η συνδρομή τού Λευτέρη Ν. Χρέμου, υιού τού Ιατρού Χρέμου, για να συμπληρωθεί, μία στοιχειώδης καταγραφή, περιεχομένου, στην Χώρα της Ελατείας.

πυδηματικής Ελατεία 2018

ΦΩΤΟ 1. Ιατρική τσάντα τού Νικοπούλου

Παρόμοιες τσάντες είχαν και οι υπόλοιποι γιατροί, τού Κολλεγίου τής Ελατείας, πού ήταν αρκετοί και δραστήριοι, περί τών οποίων, πολλά και λεπτομερή στοιχεία, είναι ευτυχώς καταχωρημένα, στο Ιστορικό Αρχείο τού Ε. Καπ. Παν. Αθηνών και τα οποία θα αναρτηθούν σύντομα.

Τίποτε όμως δε μπορεί, να αντικαταστήσει, τήν αφηγηματική ζωντάνια, συμβάντων, προβλημάτων και γεγονότων, μίας μικρής κωμοπόλης, πού στην περίπτωση μας, λειτουργεί ως κοινωνικό, κυτταρικό δείγμα, είναι η Ελάτεια και η Χώρα της, πού περιέτρεχαν, Ιατροί όπως ο Γεωρ. Δημακίδης, ο Χριστ. και ο Γεώργιος Χ. Χέβας, ο Νικ. Χρέμος, ο Ιω. Τουρναβίτης, ο Ζημιανίδης, ο Κων. Νικόπουλος, ο Μπατόπουλος, ο Τρομπούκης, ο Ευαγ. Κινιάκος κ. α.

Θέλω να σημειώσω, ότι αυτές οι καταγραφές, έστω ελλιπματικές, δεν διεκδικούν διακρίσεις και βραβεία, αλλά είναι δοκίμια,

Ο νεαρός Ιατρός Κ. Νικόπουλος 1928

πρός διόρθωση και η αποπληρωμή ενός χρέους, προς τούς μακαριστούς αυτούς, παλαιούς συνδημότες μας, πού έδωσαν πολλά στην μικρή μας πατρίδα, στον κοινωνικό και υγειονομικό αγώνα, χωρίς πολλές ευκολίες, ενώ συμμετείχαν, όχι μόνο στα "γράμματα", αλλά και στ' "άρματα", από το 1860, πού ανιχνεύεται ο πρώτος, για τον οποίο, θα υπάρξει αφιερωτική μονογραφία.

Η τσάντα τού Γιατρού, πού διεσώθη, φωτο 1 είχε εσωτερικά χωρίσματα και τουλάχιστον μία εξωτερική τσέπη. Έκλεινε, με ένα είδος καλύμματος. Μοιάζει νεώτερη τών παλαιών, ίσως κατασκευής τής πρώτης δεκαετίας τού 1900, φωτο 2-3.

Άλλωστε η τεχνολογία προχωρεί, σε όλα τα πεδία, κομίζοντας νέα σχήματα, αλλαγές στις θήκες, διευθέτηση τού εσωτερικού χώρου, και αναζήτηση, νέων προσθετικών διαμερισμάτων, λόγω αλλαγών τών σχημάτων, τών φορητών ιατρικών εργαλείων, πού ακολουθούν, τήν ιατρική τσάντα, πού παραμένει και σήμερα, το βοηθητικό όχημα, πού συνοδεύει τήν κατ οίκον νοσηλεία, για τήν αντιμετώπιση εκτάκτων περιστατικών.

Οι Ιατροί, τής Χώρας τής Ελατείας, στις κατ οίκον επισκέψεις, εδέχοντο συνήθως και μικρά δώρα, όπως γλυκίσματα, αρτοσκευάσματα και άλλα, από τούς ευγνωμονούντες ασθενείς, πού κατέληγαν κι αυτά, στην τσάντα. Εκεί, είχε τα αντίδοτα, για δηλητηριάσεις, από δάκνοντα ζώα ερπετά, αντισηπτικά, ορό, αποστειρωμένα επιθέματα, αιμοστατικές λαβίδες, τσιμπιδάκια και ράμματα, φιαλίδια αποσταγμένου νερού και μπουκαλάκια, με διάφορα φαρμακευτικά σκευάσματα, τής εποχής.

Οι παλαιότεροι και εκδόρια (τα φοβερά βεζικάντια η σιρότα), και άλλα, διάφορες βελόνες και σύριγγες, ένα μικρό καμινέτο, μαζί και ένα μεταλλικό σκαφίδιο, παραλληλόγραμμο, για τήν αποστείρωση συρίγγων, βελονών κ.λ.π. (βλ. Σημείωση).

Επίσης μανόμετρο με ακουστικά, στηθο-

Ιατρός με τσάντα και ημίψηλον. 1910.

σκόπιο παλαιού τύπου, καθρέφτη και όλα τα εργαλεία, σε ξεχωριστό κουτί, για εξέταση, καθαρισμό αυτιών. Επίσης 2-3 εγχειρίδια Φαρμακολογίας, σημειωματάριο-συνταγολόγιο, τήν σφραγίδα του και μολύβι, η πένα. Οι συνταγές γράφονταν στα Γαλλικά (!!!) και η δόση στο μετρικό σύστημα. Είχε ξεχωριστό εγχειρίδιο φαρμακολογίας και νοσημάτων. Σε παρένθεση πρέπει να αναφερθεί, ότι οι φαρμακοποιοί τής εποχής, * γνώριζαν πώς να ετοιμάσουν, τήν κάθε συνταγή, διαβάζοντας τα στοιχεία, συνήθως κακογραμμένα ορνιθοσκαλίσματα, όπως συνηθίζουν, οι γιατροί ακόμη και σήμερα. Αυτές τις ονόμαζαν ρετσέτες, μερικοί θα θυμούνται, ότι άρχιζαν με το R. p. (Recipe λατινικά λάβε), ότι και σχεδόν όλες, τις παρασκεύαζαν οι βοηθοί, λεγόμενοι φαρμακοτρίφτες, στο ιγδίον.

* Από τής ιδρύσεως σχεδόν τού Δήμου, λειτουργούσαν, στην Ελάτεια, δύο Φαρμακεία, τού Χριστοδούλου και τού Κοτοπούλη, με ωραία βάζα πορσελάνης, στα ράφια και βιτρίνες-ερμάρια, πού έγραφαν, επάνω με χρυσά, μεγάλα γράμματα, σε μαύρο φόντο, με ακατανόητες για μιά χαμηλή, τοξωτή πόρτα, πού οδηγούσε στα άδεια, τού εργαστηρίου, πού ο φαρμακοτρίφτης Παρασκευάς Δημητρακόπουλος (Ντρέλας), ανάμεσα, από κουτιά με μυστηριώδη υλικά, ζυγούς και γουδιά, υγρά και σκόνες, κοχλιάρια, έκδοχα κ.α. Ήταν όμως, τα Φαρμακεία και ένα είδος, εναλλακτικής Λέσχης, τών τοπικών εγγραμμάτων, Δικαστικών, Ιατρών, Καθηγητών και Διδασκάλων, εκπροσώπων τής εξουσίας, όπως και το καφενείο τού Σταμοβλάση, στην Πλατεία Αγίου Δημητρίου, με το πομπώδες όνομα Η ΘΕΜΙΣ, λόγω τής γειτνιασεως, τού Ειρηνοδικείου-Αγρονομείου. Οι γιατροί δεν κάλυπταν, ολόκληρη τήν αγροτοποικειακή κοινότητα, αφού ακόμη λειτουργούσε, παράλληλα το φαρμακείο τού Κήπου, το λειβάδιον τού οίκου, στα νοικοκυριά, όπως τήν ελληνική ιατρική, με τήν παραδοσιακή λαϊκή ιατρική, με βότανα και ουσίες, όπως το σινάπι, τήν αλουγή (αλόη), τον αρκέντο, τήν τρελλοπαπαρούνα, το σκάφι, χαμομήλι, τα καταπλάσματα τήν χει-

ροπρακτική και άλλα τινά. Τα μαντζούνια τών περιφερομένων Βιογιατρών και Κομπογιαννιτών, όπως και οι γητιές, οι επωδές, ακόμα και το ξεμάτιασμα, πού ασκούσαν οι μαντηλοφορέμενες, καλές γειτόνισσες. Αυτά όμως προσεχώς και αναλυτικώς.

ΣΗΜ. Εν κατακλείδι, θα περιγράψω, τήν τελετουργία μίας ιατρικής πράξεως, όπως τήν έζησα, ο ίδιος, όταν είχα νοσήσει, το 1945, από τυφοειδή πυρετό, λοιμικής νόσου, πού στα δύσκολα, αυτά χρόνια, είχε κακή πρόβλεψη, λόγω και τής ελλείψεως και φαρμάκων και μεθοδολογίας. Έτσι έμεινα, με υψηλό πυρετό κλινήρης, επί μακρόν, σε πλήρη νηστεία, από στερεών τροφών, με πολλά χλιαρά μπάνια για τον πυρετό. Όλα αυτά, με τήν επίβλεψη, τού καλού μας, γείτονα, κουράντε γιατρού Νικ. Χρέμου, τού οποίου είμαστε πελάτες με " κοντότα ". Άκουγα, τα βαριά του βήματα, στην παλιά ξύλινη σκάλα, πού οδηγούσε στο μεγάλο χαγιάτι και μέσα, από ένα στενό διάδρομο, μία ξύλινη πόρτα, με τζεμπερεκι, παλιό χαλκιάδικο, Αυτό ήταν, το « χειμωνιάτικο » δωμάτιο, πάτωμα από ημιεργες κυπαρισσένιες σανίδες και ένα απλό, χωριάτικο τζάκι, επιχρισμένο, με πολλά στρώματα, ασβέστη. Αριστερά, κάτω από το τοξωτο παράθυρο, πού έβλεπε ανατολικά στο χαγιάτι. Κάτω από αυτό, ένα μονό σιδερένιο κρεβάτι, όπου ήταν και η κλίνη, πού παρέμενα κατάκοιτος, ολοκληρώνοντας, τήν θεραπεία μου, με τα μάτια μου, καρ-

Δείγμα ιατρικής τσάντας Ευρώπης 1911

φωμένα, στις μαυρισμένες εικόνες τών Αγίων, πού τήν ώρα, τού Vertigo, τού παραληρηματικού πυρετού, φαίνονταν, νά σαλεύουν ανήσυχια, στην τρεμουλιαστή γλώσσα τής λάμπας πετρελαίου. Ο γιατρός ήταν καί σοβαρός και γελαστός, αλλά το πρόβλημα, πάντα ήταν η ένεση, φόβος και τρόμος τών παιδιών, πού ετοιμάζε, μετά τήν αποστείρωση, τής βελόνας, παρουσία τού χορού, τών γυναικών, πού παρακολουθούσαν τήν διαδικασία, αμίλητες, με τά χέρια δεμένα, κάτω από τήν ποδιά. Όλα όμως, ήταν μία διαδικασία χρόνου και όταν ο χρόνος έληξε, μπόρεσα να σηκωθώ, να απολαύσω τήν θέα, τού υψικορμου, από το παράθυρό μου, Παρνασσού, και, να συνεχίσω, να φυλλομετρώ, τόν αγαπημένο μου Ιούλιο Βέρν, με τις Περιπέτειες Κινέζου, τον πλοίαρχο Νέμο, τήν μυστηριώδη Νήσο, και άλλα, από τήν Γαλλική βιβλιογραφία κυρίως, φιγούρες όπως ο σκληρός Αστυνόμος, γλυκεία Εσμεράλδα, ο Κουασιμόδος πού σκάλωναν και τρύπωναν, στο σωρό τών βιβλίων, αποκτώντας κίνηση και ζωή. Και όλα τα θαυμαστά, πού σχηματοποιούσαν, τον μελλοντικό μου μικρόκοσμο. Ποτέ όμως δεν ελησμόνησα, τήν Μάνα, πού σκύβει να με σκεπάσει και τήν αύρα, τήν ευεργετική, παρουσία, τού Ιατρού Νικ. Χρέμου, πού πρωί - βράδυ μού έδινε κουράγιο. Προσκυνώ τήν σεπτή του μνήμη.